

предметності, сплав якоїсь дивної, первісної вмотивованості з позірною абсурдністю та алогічністю. Кожне нове прочитання буде новим відкриттям Воробйова-гуманіста, бо тільки справжнє щоразу відкривається по-іншому. Бо “лише покидаючи дім, можеш ще раз повернутися до нього”.

м. Івано-Франківськ

Юлія Шутенко

“ВИБРАНЕ” МИКОЛИ ВОРОБЙОВА

Воскресає віра в існування українських меценатів, у те, що поезія потрібна й сьогодні. Дві книжки вибраних віршів — том Василя Голобородька (Ми йдемо: збірка віршів. — К.; Рівне, 2005. — 1056 с.¹) і Миколи Воробйова (Без кори: Вибране. — К., 2007. — 632 с.) — з’явилися через сприяння конкретних людей, а не держави чи певних структур. Обидва автори належать до “витісненого покоління” кінця ХХ ст. (за І. Андруссяком), тобто до тих, чий талант формувався в умовах тиску радянської системи; обох митців згодом визнано на всеукраїнському рівні через присвоєння Шевченківської премії; обидва — представники т. зв. київської школи (ще — Віктор Кордун, Михайло Григорів, Станіслав Вишенський, Василь Рубан, Валерій Ілля, Іван Семененко та ін.²). Як на нашу думку, це не так школа, як стильовий напрям, наскрізні особливості якого — верлібр, глибока метафоричність, закоріненість у національний світогляд. Спинімося на одному виданні, яке нещодавно з’явилося.

До книжки вибраних віршів Миколи Воробйова “Без кори”², дотепер найповнішої, увійшли твори із дванадцяти поетичних збірок різних років, раніше не друковані й написані в останній час. Укладав том поет, під його пильним оком виконувалося й художнє оформлення. У формуванні “Вибраного” виявився індивідуалізм М. Воробйова: хоча на титулі вказано, що до книжки ввійшли твори з 1964 по 2007 роки, а на передостанній сторінці подано бібліографічний перелік попередніх збірок, дати під самими віршами не поставлено. Нам здається, це дещо ускладнює вивчення його творчості у хронологічному зрізі, аналіз художньої еволюції, але автор зробив так навмисно, адже всі його вірші — це діти, серед яких немає кращих чи гірших, раніших чи пізніших, — він їх любить однаково.

Складається книжка з восьми розділів (вісім — символ нескінченності, вічності), назва першого однойменна із самим “Вибраним” та самвидавною збіркою 1967 р. — “Без кори”, решта найменувань не перегукується з назвами поетичних збірок: “Стіна”, “Малюнки долі”, “Очікування ролі”, “Блакитний віск”, “Гора і квітка”, “Зубчасті колеса”, “Озирнутися у присмерку”.

Укінці — лаконічна післямова Миколи Дмитренка: “Поет асоціює глибоко й невимушено, творить символообрази, що нагадують замовляння, загадки, ребуси макро- і мікросвіту, ще ніким не складені, ніким не прочитані. Хто це осягне? Це

¹ Див. рецензію: Шутенко Ю. Поезія як дихання: Роздуми над книжкою вибраних віршів Василя Голобородька // *Слово Просвіти*. — 2006. — ч. 51. — С. 10.

^{*} Віддавна точиться дискусія щодо складу київської школи, то розширюючи, то звужуючи його, але й досі нема переконливої аргументації. Див., зокрема, *Книжковий клуб п'ясує*. — 2007. — №9. — С. 14-16. — *Ред.*

² *Воробйов М. Без кори: Вибране (1964–2007 рр.) / Післямова М. Дмитренка*. — К., 2007. — 632 с. Далі сторінку вказуємо в тексті.

не просто Проявлення Слова, що передбачає смисл. Це обвал прозрінь-потрясінь у кольорах, звуках, що заповнюють часопростір” (629).

Книжка має авторський епіграф: “На початку все – без кори / Кора – це потім і це / вже захист, але й втрати... / Дерево криве – бо я іду...” Тут прочитуємо бажання сягнути глибини, пізнати суть. А от вірш “Без кори” – про інше пізнання, розкриття таємниці жіночого тіла: “Тіло жіноче – / мов дерево без кори. / Кору можна зняти коло вогню, / коли темно, щоб розвести вогонь, / кору можна зняти коло води. / Коли вона кору знімає – на ліси опускається дим...” (74).

Дослідники неодноразово помічали багатство кольористики М.Воробйова (поет малює і мав персональні виставки). Справді, палітра барв у віршах широка, що виявляється в численних епітетах: “сині яблука”, “білі хвилі”, “лілові вуста”, “сизі пера”, “чорне скло”, “червона сосна” та багато інших; часто кольори нанизані щільно, як от: “дівчина, завжди рожево-голуба, / із зеленим поясом”, “на червоній дорозі / стою у жовтому одязі, / і біла гусінь / сповзає за обрій”; колір залучений до творення метафор (“плач із синьою лопатою під вікном стоїть”), філософських узагальнень (“Непрочитані книги / чорні як вугілля. / Непрочитані книги / білі мов крейда”).

Його поезії переважно життєствердні, мають особливе внутрішнє світло, можливо, передачі такого настрою сприяє виповнення віршів золотою та срібною барвами – золото-срібло, як відомо, кольори сонця та зір, неба, тобто символи щастя, раю: “золоті рибки”, “золота змія”, “у золоті свого життя”, “очерет / повільним золотом горить”, “поправити золоту пряжку на вогнищі”, “Якраз тепер / вихриць золотопер / понад проваллям / золотих дерев...”, “золото часу”, “золотий павук”, “бджіл золотаві цятки”, “у золоті дерево спить”; “проколи самотного срібла”, “із ночі п’є срібло кінь”, “лице зими сріблясте”, “срібна риба”, “якщо посічене й посріблене – / то це після дощу”, “сріблом виховуєш”, “сон сріблястий на все поле”, “Хіба срібло без голосу? / Хіба вітер без золота?” та ін.

Стихія М.Воробйова – пейзажна лірика. Перед читачем розгортаються різноманітні простори: природа, місто, село, хата, міська оселя, кафе тощо. Ось як, наприклад, розкриває поет образ вечора через простори природи й міста. Природа: “Сонячна флейта пересунулась на край поля, / трохи довше затрималась на гребені глини / і ковзнула у вечір...” (“Присмерк”, 211); “тихне довкола / кіт по гілці пройшов – / я лише бачив це... / миша по павутинці – / я лише знаю про це... / стихло все...” (215). Місто: “Хтось подовгу грає на скрипці – / у шпарину під дверима / витікає синє: вечір. / А прибиральниця акуратно / змітає те синє – / щоб чисто: / вечір...” (95).

Поет своєрідно осмислює-розуміє час як необхідність, ми відповідальні за те, як використали час: “Зупинити час – це зірвати зелену вишню, / щоб не почервоніла...” (“Час”, 199), “річка тече і тече... / але котра година?” (623), “Розмиються в обличчях знаки / наповняться снігами рамки / майбутнє тихо запитає / минуле мовчки відповідь...” (312).

У поетичній філософії М.Воробйова переплітаються українська народна мудрість і погляди Г.Сковороди: “Якщо вдивлятися у себе, / то можна стати світом...” (334), “Прислухатись до себе – це бачити, як поволі розвидняється” (219). Подекуди впізнаються біблійні парафрази: “Краще знайти себе, / аніж зберегти” (“Верховний голос”, 113), “слово предвічне / несе він над нами – / вічної слави цар, / перст перемоги у руці його / на зміїні голови” (*там само*). Часом свою філософію поет уміщує в короткі афористичні вислови у східному стилі: “коли велике віддаляється / на березі піщинки видко” (503), “велика гора / маленька квітка / сніг покриває / і гору і квітку” (514).

В інтимній ліриці художник слова найчастіше послуговується традиційною народною символікою, приміром, метелик і квітка – символи жіночого й чоловічого начал у фольклорі, як і у М.Воробйова: “Почистив черевки / аж два метелики злетіли з них... – / поспішаю за ними / до парку / до квітки моєї...” (254). Іноді поезія містить у собі водночас і почуття, і філософію, і пейзаж: “він цілує її / і це може бути що сонце сходить / її вуста палають – / і це може бути / що сонце заходить...” (407).

Болючі для митця питання екології, він протиставляє цивілізацію незайманому світові природи, людей – тваринам (вірші “Риб ловлять...”, 44; “Простелили шосе...”, 45; “То був величезний світ”, 46; “Спочатку ви жили в лісі”, 47 та ін.), у його віршах наявний і мотив апокаліпсису. Хоча переважно М.Воробйов пише верлібрами, зрідка трапляються римовані рядки, особливо із внутрішніми римами, удається поет і до алітерацій та асонансів; як і В.Голобородькові, йому властиве використання фольклорних прийомів, зокрема паралелізму. Деякі його поезії герметичні.

Микола Воробйов творить для витончених поціновувачів поетичного слова, він “...незбагнений, парадоксальний, спостережливий, неповторний, із багатющою увагою – аж до галюцинацій, що межують із молитвою абсурду”³, як спостеріг М.Дмитренко. Безсумнівно, книжка “Вибраного” не для “проковтування”, а для повільного читання, глибинного спілкування із словом поета.

³ Дмитренко М. Будівничий таємничого храму Микола Воробйов: поезія сорокаліття // Воробйов М. Без кори: Вибране. – С. 626.

Наші презентації

Юрій Балега. 3 відстані часу: Спогади та есе. – Ужгород: Гражда, 2006. – 308 с.

Книжка містить спогади та есе автора про факти й події, явища й людей, які так чи так надихнули його на роздуми чи конкретні дії, зокрема на реагування словом. І саме тому їх не можна назвати ностальгійними образами із пройденого й пережитого. Це прискіпливий, а часом і дошкульний, а іноді й різкий, проте здебільшого з ліричною ноткою діалог із собою і світом тодішнім з відстані часу. Проте й від сьогодні не втечеш, і тому книжка не сприймається як данина минулому, швидше це спроба з відстані років озирнутись довкола й оцінити минуле й сучасне.

Ференц Н.С. Поетичні горизонти Закарпаття: Літературно-критичні статті. – Ужгород: Мистецька лінія, 2006. – 416 с.

Ціле тисячоліття Закарпаття було відділене від України й перебувало під владою Угорщини, а згодом Чехії, але населення зуміло відстояти й зберегти мову, літературу, культуру. Ідея незалежності та соборності України завжди знаходила відгук у творах найнепересічніших митців Закарпаття. До цієї книжки ввійшли розробки літературознавчих студій про актуальні проблеми поезії Закарпаття. Авторка подає широку панораму українського поетичного процесу на Закарпатті у ХХ ст., розкриває творчі пошуки провідних письменників краю, які стали невід’ємною частиною української літератури. У статтях поезія розглядається з погляду національної ідеї. Літературний процес розвивається динамічно, постійно вдосконалюючись і оновлюючись. Прийдуть молоді поети, які, не забуваючи своїх попередників і використавши їх досвід, скажуть своє слово про уроки історії і сьогодення.

С.С.